

*До разової спеціалізованої вченої ради
в Науково-дослідному інституті вивчення
проблем злочинності імені академіка
В. В. Сташиса НАПрН України*

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, старшого дослідника Пузирьова Михайла Сергійовича – на дисертацію Білоус Каріни Станіславівни «Правове регулювання підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертації. Вивчення рукопису дисертаційного дослідження та публікацій здобувача за темою дисертації дає підстави стверджувати, що обраний предмет і тема – правове регулювання підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі – мають актуальний характер як для теорії, так і практики виконання покарань в частині правовідносин, що досліджуються у цій роботі.

Це пояснюється тим, що інститут підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі покликаний сприяти досягненню таких соціально значимих цілей, як «виправлення», «ресоціалізація», «соціальна адаптація», «реабілітація» та «реінтеграція» засуджених та осіб, звільнених від відбування покарання, а у підсумку – мети запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами. Усе це гарантує належний захист інтересів особи, суспільства і держави в контексті практичного досягнення мети функціонування кримінально-виконавчої системи та інших соціальних інституцій у досліджуваному сегменті правовідносин.

За такої соціально значимої мети актуалізується потреба у здійсненні наукового аналізу й обґрунтуванні теоретико-прикладних засад функціонування інституту підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі, встановленні його сутнісних характеристик й окресленні основних напрямів його вдосконалення. Саме таку мету сформульовано в дисертації Білоус Каріни Станіславівни «Правове регулювання підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертанткою, у своїй більшості є обґрунтованими та переконливими.

Автором використано сучасні вітчизняні та зарубіжні літературні джерела, законодавчі й підзаконні нормативно-правові акти України. Список використаних джерел складає 175 найменувань.

Дисертантка здійснила своє дослідження, спираючись і на відповідну емпіричну базу (стор. 23), яку становлять результати: анонімного анкетування

297 засуджених, які відбувають покарання у виді позбавлення волі та знаходяться на етапі підготовки до звільнення; анонімного анкетування 88 осіб персоналу установ виконання покарань, які входять до складу Північно-Східного міжрегіонального управління з питань виконання покарань Міністерства юстиції України, повноваження якого поширюються на територію Харківської, Луганської, Полтавської та Сумської областей, та які беруть участь у підготовці засуджених до звільнення; анонімного анкетування 141 особи персоналу органів пробації Харківської області; опитування у формі телефонного інтерв'ю співробітників центрів зайнятості Харківського регіону, колишніх співробітників установ виконання покарань й органів пробації; анкетування й напівформалізованих інтерв'ю в форматі face-to-face з колишніми засудженими, які успішно реінтегрувалися після звільнення з місць позбавлення волі; бесід із представниками бізнесу, які успішно практикують працевлаштування колишніх засуджених.

Уміле використання широкого спектру сучасних методів наукового пошуку (стор. 21–22) також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих дисертанткою висновків і рекомендацій.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Комплексне опрацювання та систематизація відомостей з наукових джерел і норм права у їх генезисному та порівняльно-правовому аспектах дало можливість Білоус К. С. сформулювати своє бачення наукової проблеми та розробити власні наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною.

До найбільш вагомих наукових положень дисертації, що характеризуються новизною або її елементами, на думку офіційного опонента, слід віднести такі:

1) *вперше* – на підставі узагальнення наукових підходів до вивчення інституту підготовки засуджених до звільнення надано авторське визначення поняття «підготовка засуджених до звільнення»; в рамках проведеного соціологічного опитування виявлено, що існуючий процес підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі потребує перегляду, а недостатня його ефективність вбачається в неготовності суспільства приймати колишніх засуджених після їх звільнення, у відсутності, або низькій ефективності взаємодії між органами та установами, які беруть участь у підготовці засуджених до звільнення та у недієвих механізмах такої підготовки, що дозволило поглянути на цю проблему під різними кутами й запропонувати комплексну модель її вирішення; на основі даних, отриманих в рамках проведеного соціологічного дослідження, аргументовано, що ситуативний вплив на механізми вирішення проблем засуджених не дозволить їх вирішити. Забезпечити дієвість зможе лише розроблена комплексна модель вирішення таких проблем: зміна механізмів – зміна ставлення – поліпшення координації та співпраці, першочерговим завданням на шляху до реалізації якої має бути реформатування процесу підготовки до звільнення відповідно до міжнародних стандартів;

2) *удосконалено* – підходи до вивчення інституту підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі; систему аргументів із приводу заміни мети виправлення й ресоціалізації метою полегшення реінтеграції після звільнення; доводи стосовно прийнятних строків підготовки засуджених до звільнення з місць позбавлення волі; визначення сутності режиму під час виконання покарання у виді позбавлення волі та його структурних компонентів; положення на підтвердження необхідності здійснення постпенітенціарної допомоги засудженим в рамках постпенітенціарної (посттюремної) пробації та її строків; доводи стосовно необхідності заміни покарання у виді позбавлення волі тюремним ув'язненням;

3) *дістали подальшого розвитку положення щодо ролі* – некомерційних організацій в процесі підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі; суспільства в процесі реінтеграції засуджених та осіб, які відбули покарання у виді позбавлення волі; самих засуджених в процесі їх підготовки до звільнення з місць позбавлення волі й подальшій реінтеграції.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані в роботі висновки та пропозиції можуть бути використані у: а) *правотворчій діяльності* – при вдосконаленні нормативно-правових актів, які регулюють питання підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі; б) *правозастосовній діяльності* – для використання в діяльності установ виконання покарань Міністерства юстиції України, органів пробації та суб'єктів соціального патронажу (акт впровадження Харківського обласного центру зайнятості від 4 грудня 2023 року); в) *науково-дослідній діяльності* – для подальших наукових розробок у теорії кримінально-виконавчого права; г) *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Кримінально-виконавче право», написання навчально-методичних матеріалів та інше.

Апробація матеріалів дисертації. Основні наукові результати дисертації відображено у 8 наукових публікаціях, із них 3 статті – у наукових виданнях, включених МОН України до Переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 1 стаття додатково відображає наукові результати дисертації (у зарубіжному юридичному виданні), 4 тези доповідей у збірниках матеріалів науково-практичної конференції та круглих столів.

Оцінка змісту дисертації. Автор правильно визначає мету дослідження і відповідно до неї ставить завдання дослідження: виокремити теоретико-правові засади дослідження інституту підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі й на підставі цього сформулювати дефініцію поняття «підготовка засуджених до звільнення», розкрити її зміст; розтлумачити суть понять «виправлення», «ресоціалізація», «соціальна адаптація», «реабілітація», «реінтеграція» як мети підготовки засуджених до звільнення й на основі цього запропонувати власне бачення мети підготовки до звільнення; провести порівняльний аналіз кримінально-виконавчого законодавства України й міжнародних стандартів стосовно строків здійснення підготовки засуджених до звільнення, спираючись на його результати навести власне бачення цих строків;

порівняти зміст режиму під час виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк за кримінально-виконавчим законодавством України й міжнародними стандартами, а вже на підставі цього сформулювати власну позицію щодо його сутності; виходячи з приписів кримінально-виконавчого законодавства України та міжнародних стандартів встановити і зіставити роль органів пробації в процесі реінтеграції в цілому й під час підготовки до звільнення зокрема, на підставі цього зробити висновки про місце і значення вітчизняних органів пробації в цьому процесі; вивчити сучасний стан підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі, виокремити проблемні питання, що заважають ефективному функціонуванню цього інституту й запропонувати модель їх вирішення; з'ясувати роль некомерційних організацій, суспільства та самих засуджених в процесі реінтеграції в цілому та підготовці до звільнення зокрема; дослідити, яка роль у процесі підготовки засуджених до звільнення та їх подальшій реінтеграції відводиться тюрмам за міжнародними стандартами і вітчизняним установам виконання покарань; обґрунтувати необхідність повного переформатування виконання покарання у виді позбавлення волі в цілому й підготовки засуджених до звільнення зокрема на європейські стандарти.

Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, що містять 11 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (175 найменувань) та шести додатків. Загальний обсяг дисертації становить 224 сторінки, із них основного тексту – 167 сторінок.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми і зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; подано інформацію про апробацію результатів дослідження, публікації здобувача, структуру та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретичні засади підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі» присвячений визначенню поняття, мети, завдань та функцій інституту підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі; аналізу міжнародних стандартів підготовки засуджених до звільнення; з'ясуванню ролі органів пробації в процесі реінтеграції засуджених.

Так, в межах підрозділу 1.1 (стор. 27–45) дисертанткою на підставі узагальнення наукових підходів до вивчення інституту підготовки засуджених до звільнення сформульовано авторське визначення поняття «підготовка засуджених до звільнення», під яким запропоновано розуміти систему заходів, здійснюваних установами виконання покарання з першого дня відбування покарання, а на завершальному етапі у взаємодії з органами пробації та суб'єктами соціального патронажу, спрямованих на полегшення реінтеграції засуджених після звільнення з місць позбавлення волі, шляхом створення для цього об'єктивних і суб'єктивних передумов. Обґрунтовано, що його запровадження дозволить уникнути проблем на етапі правозастосування, формуванню єдиного підходу до визначення як самого поняття й заходів, які

воно в себе включає, так і моменту, з якого має починатися процес підготовки до звільнення та чим закінчуватися.

Дисертанткою у підрозділі 1.2 (стор. 45–59) на основі проведеного порівняльного аналізу кримінально-виконавчого законодавства України і міжнародних стандартів, а саме Європейських тюремних правил та Мінімальних стандартних правил Організації Об'єднаних Націй щодо поводження з ув'язненими (Правил Нельсона Мандела), виявлено різне бачення строків підготовки засуджених до звільнення. Підтримано позицію, відповідно до якої підготовка засуджених до звільнення має починатися з першого дня відбування покарання і здійснюватися персоналом установ виконання покарання протягом усього строку позбавлення волі. Запропоновано законодавчо визначений строк у три місяці розглядати як завершальний етап підготовки засуджених до звільнення і початок взаємодії з органами пробації та суб'єктами соціального патронажу.

У межах підрозділу 1.3 (стор. 59–72) з'ясовано роль органів пробації в процесі реінтеграції засуджених. У результаті проведеного науково-практичного пошуку здобувачкою встановлено, що підготовка засуджених до звільнення органами пробації у тому вигляді, в якому вона існує зараз, не достатньо ефективна. Орієнтація на Правила про пробацію дає зрозуміти необхідність розмежування пенітенціарних і пробаційних функцій. Участь органів пробації при підготовці засуджених до звільнення має бути в рамках взаємодії з установами виконання покарань і засудженими під час такої підготовки. За справедливим висновком дисертантки, повноцінною пробаційною функцією з допомоги засудженим у реінтеграції в суспільство має стати постпенітенціарна пробація, поняття якої необхідно нормативно закріпити шляхом внесення змін до ст. 11 Закону України «Про пробацію».

У розділі 2 «Практичні аспекти підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі» дисертанткою з'ясовано сучасний стан підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі в Україні; проаналізовано соціально-практичний досвід підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі; показано працевлаштування засуджених після звільнення з місць позбавлення волі, як одну з умов успішної реінтеграції; розкрито забезпеченість житлом засуджених після звільнення з місць позбавлення волі, як одну з умов успішної реінтеграції.

Так, за результатами аналізу сучасного стану підготовки засуджених до звільнення в межах підрозділу 2.1 (стор. 75–85) дисертанткою встановлено, що правова регламентація цього процесу має значну формалізованість та абстрактність, а це призводить до виникнення проблем на етапі правозастосування і позначається на ефективності існуючого на сьогодні процесу підготовки засуджених до звільнення.

Аналізуючи в підрозділі 2.2 (стор. 85–106) соціально-практичний досвід підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі, здобувачкою шляхом застосування соціологічного методу встановлено, що більшість респондентів, які взяли участь у соціологічному опитуванні, вважає за

необхідне переглянути існуючий на сьогодні процес підготовки засуджених до звільнення. Крім того, з'ясовано, що недостатня ефективність, на думку респондентів, пояснюється неготовністю суспільства приймати колишніх засуджених після їх звільнення, відсутністю, або слабкою взаємодією між органами й установами, які беруть участь у підготовці засуджених до звільнення, й недовістю механізмів такої підготовки. Виявлено, що серед ключових проблем, із якими стикаються засуджені, – це працевлаштування і відсутність житла.

Відтак, у наступних підрозділах роботи (2.3, 2.4) дисертанткою показано працевлаштування засуджених після звільнення з місць позбавлення волі, як одну з умов успішної реінтеграції (стор. 106–114), а також розкрито забезпеченість житлом засуджених після звільнення з місць позбавлення волі, як одну з умов успішної реінтеграції (стор. 114–120). Виявлено та проаналізовано наявні на сьогодні проблеми та їх причини у визначених сферах. Наголошено, що ситуативний вплив на механізми вирішення цих проблем не приведе до їх вирішення. Для нівелювання окресленої проблеми, за справедливим висновком дисертантки, має бути застосований комплексний підхід. Запропоновано модель вирішення таких проблем: зміна механізмів – зміна ставлення – поліпшення координації та співпраці. Обґрунтовано, що першочерговим завданням на шляху до реалізації цієї моделі має бути переформатування процесу підготовки до звільнення і приведення у відповідність до міжнародних стандартів.

У розділі 3 «Підготовка засуджених до звільнення та реінтеграції» дисертанткою показано: роль некомерційних організацій в процесі підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі та подальшій їх реінтеграції (підрозділі 3.1, стор. 122–132); роль суспільства в процесі реінтеграції засуджених та осіб, які відбули покарання у виді позбавлення волі (підрозділі 3.2, стор. 132–142); роль самих засуджених в процесі підготовки їх до звільнення з місць позбавлення волі та подальшій реінтеграції (підрозділі 3.3, стор. 142–150); роль тюрем за міжнародними стандартами та роль вітчизняних установ виконання покарань в процесі підготовки засуджених до звільнення та їх подальшій реінтеграції (підрозділі 3.4, стор. 150–172).

Такий новаторський погляд автора на суб'єктний склад та його роль у процесі підготовки засуджених до звільнення та реінтеграції надав можливість отримати низку наукових результатів, що вирізняються новизною.

Зокрема, запропоновано при підготовці до звільнення й на постпенітенціарному етапі застосовувати принцип «рівний-рівному». Наголошено, що установи виконання покарань є відображенням суспільства (вони значною мірою віддзеркалюють цінності країни й суспільства), тому неможливо змінити атмосферу в установах виконання покарань, не змінивши при цьому атмосфери в суспільстві. Проаналізовано вплив стигматизації під час та після позбавлення волі, а також запропоновано заходи з її подолання. Доведено, що завдяки використанню в процесі підготовки засуджених до звільнення індивідуального підходу головним джерелом активності виступає

сам засуджений. Дисертантка пояснює це насамперед тим, що складання персоналом установи виконання покарань збалансованої програми заходів, що включає в себе план виконання вироку суду і стратегію підготовки до звільнення, здійснюється за безпосередньої участі самого засудженого шляхом врахування всіх його індивідуальних потреб. Крім того, запропоноване введення постпенітенціарної пробації («aftercare») передбачає здійснення такої діяльності на добровільних засадах (здійснюється за наявності письмової згоди засудженого), що також вимагає від особи, яка відбула покарання у виді позбавлення волі, активної участі. Констатовано, що процес підготовки до звільнення зокрема й реінтеграція в цілому без активної участі засудженого не вартують майже нічого. Обґрунтовано, що більшості засуджених потрібен початковий імпульс для того, аби почати мислити в бік підготовки до звільнення й реінтеграції. Автором запропоновано до початкових реінтеграційних чинників відносити: залучення осіб за принципом «рівний-рівному», поєднання такої діяльності з роботою психолога та співпрацею із близькими родичами засудженого для того, аби наголосити на їх важливості у житті засудженого і полегшенні його реінтеграції при постійному спілкуванні з рідними.

Також у дисертації розглянуто роль тюрем за міжнародними стандартами і роль вітчизняних установ виконання покарань в процесі підготовки засуджених до звільнення та їх подальшій реінтеграції. Встановлено та схематично зображено, що тюремне ув'язнення \neq позбавлення волі, тюрма \neq виправна колонія, індивідуальне житлове приміщення \neq індивідуальне спальне місце, режим за Європейськими тюремними правилами \neq режим за кримінально-виконавчим законодавством України, підготовка засуджених до звільнення за Європейськими тюремними правилами \neq підготовці засуджених до звільнення за кримінально-виконавчим законодавством України. Обґрунтовано, що концепція тюремного менеджменту, передбачена Європейськими тюремними правилами, потребує її повного перейняття до вітчизняного кримінально-виконавчого законодавства, адже перейняття якихось її частин не приведе до бажаного результату, буде логічно незавершеним, продовжить практику некоректних запозичень і видимість відповідності європейським стандартам. Дисертанткою запропоновано застосовувати системний підхід до вирішення питання реінтеграції в цілому та підготовки засуджених до звільнення зокрема. Наголошено, що внесення змін до процесу функціонування окремих елементів підготовки засуджених до звільнення буде надієвим і не дасть бажаних результатів, через що такі зміни матимуть тимчасовий характер. Лише повне переформатування системи підготовки засуджених до звільнення з місць позбавлення волі на європейські стандарти та ефективна взаємодія в цьому процесі між установами виконання покарань, органами пробації та суб'єктами соціального патронажу можуть стати, за висновком здобувачки, дієвим механізмом.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Позитивно в цілому оцінюючи зміст рукопису дисертації, слід звернути увагу на наявність у

ньому низки дискусійних питань, нечіткість і недостатню аргументованість окремих положень, міркувань та висновків автора, зокрема:

1. Предметом дослідження дисертанкою визначено правове регулювання підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі. У межах емпіричної бази нею використано результати анонімного анкетування 297 засуджених, які відбувають покарання у виді позбавлення волі та знаходяться на етапі підготовки до звільнення.

Зважаючи на диференціацію позбавлення волі на два самостійних види покарань – позбавлення волі на певний строк та довічне позбавлення волі, – під час публічного захисту хотілось би почути, які перспективи в підготовці до звільнення засуджених до довічного позбавлення волі вбачає автор дисертації.

2. У роботі, спираючись на результати проведеного порівняльного аналізу кримінально-виконавчого законодавства України та міжнародних стандартів, наголошено, що режим розуміється як правила поведінки з ув'язненими і передбачає збалансовану програму заходів, що, у свою чергу, має включати в себе план виконання вироку суду і стратегію підготовки до звільнення (стор. 3, 50, 58, 154, 178–179).

Водночас, потребує додаткової аргументації, яка роль та місце інших (окрім режиму) основних засобів виправлення і ресоціалізації засуджених у їх підготовці до звільнення.

3. У тексті дисертації автор при аналізі міжнародних стандартів використовує термін «Європейські тюремні правила», хоча офіційна назва цього міжнародного правового акта – «Європейські пенітенціарні правила».

4. Серед низки компетентностей, якими мають володіти доктори філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», освітньо-наукова програма їх підготовки передбачає формування здатності критично сприймати та аналізувати чужі думки та ідеї, що містяться в наукових публікаціях, а також уміння з нових дослідницьких позицій формувати загальну методологічну базу власного наукового дослідження.

Автором під час аналізу дисертаційної тематики проаналізовано доктринальні позиції з предмета дослідження, що містяться у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, отримано результати, які дають право зробити висновки щодо подальшого його вдосконалення, обрано й використано відповідний методологічний інструментарій.

Водночас, не зазіхаючи на творчий задум дисертантки, офіційний опонент вважає, що можливо, в роботі варто було б окремо виділити підрозділ «Стан розробки проблеми та методологія дослідження інституту підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі».

5. Зважаючи на науково-практичний характер предмета дослідження, дисертантка у своїй науковій праці використала соціологічний метод – для підтвердження наукових висновків результатами анкетування засуджених, які відбувають покарання у виді позбавлення волі та знаходяться на етапі підготовки до звільнення, а також персоналу установ виконання покарань і органів пробації. Навела у додатках В, Г, Д відповідні анкетні форми. Такий

суб'єктний склад респондентів та зміст поставлених в анкетах запитань заслуговують позитивної оцінки.

При цьому робота лише б виграла, якби автор навів не лише відповідні форми для опитування респондентів, а й сформував узагальнені (кількісні й відсоткові) результати проведеного нею анкетування, а також підготувала відповідні аналітичні довідки.

6. На думку офіційного опонента, дисертантці варто було б сформулювати як завдання дослідження, так і загальні висновки, виходячи з архітектури роботи, адже підрозділів у дисертації – 11, а завдань і висновків - 9. Це надало б роботі більшої структурованості і логіки побудови окремих її елементів.

Наведені зауваження носять дискусійний характер, відображають власну наукову позицію офіційного опонента і можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час публічного захисту дисертації. Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку наукової праці здобувачки.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам (повнота викладу дисертації в опублікованих працях; виконання вимог академічної доброчесності).

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертанткою, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації Білоус К. С. «Правове регулювання підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі» свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикацій чи фальсифікацій.

Викладені в дисертації рекомендації та пропозиції щодо удосконалення кримінально-виконавчого законодавства України та правозастосовної практики у сфері підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі є теоретично обґрунтованими та аргументованими.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для науки кримінально-виконавчого права, а й для правозастосовної практики.

Дисертація написана грамотною юридичною мовою та оформлена відповідно до вимог, що ставляться до такого роду наукових праць.

Дисертація відповідає спеціальності, за якою здійснене дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація Білоус Каріни Станіславівни «Правове регулювання підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є самостійною завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для юридичної науки, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р. № 283 та від 19.05.2023 р. № 502), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759), та пп. 5–9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341 та від 19.05.2023 р. № 502), а її автор Білоус Каріна Станіславівна заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

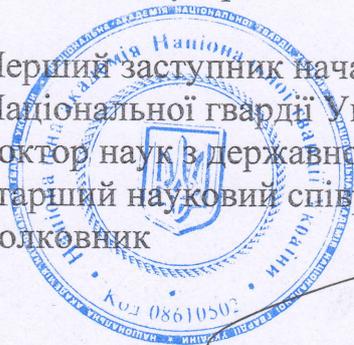
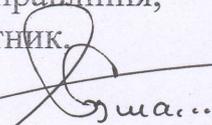
Професор кафедри
правових дисциплін гуманітарного факультету
Національної академії Національної гвардії України
доктор юридичних наук, старший дослідник,
полковник

Михайло ПУЗИРЬОВ

Підпис М. Пузирьова засвідчую

Перший заступник начальника Національної академії
Національної гвардії України з навчальної та методичної роботи
доктор наук з державного управління,
старший науковий співробітник,
полковник

Владислав ЄМАНОВ